

De nederige wordt verheven

Wanneer ge ergens genodigd wordt,
ga dan op de minste plaats aanliggen.
Lucas 14, 10a

Wereldgebedsdag voor de schepping

Zondag 1 september 2019

Inleiding

Lieve mensen, het is vandaag wereldgebedsdag voor de schepping. Miljoenen christenen wereldwijd staan vandaag stil bij het behoud van de aarde en alle leven dat zich daarop bevindt. De orthodoxe christenen doen dit al sinds 1989, op initiatief van paus Franciscus is het sinds 2015 ook voor katholieken een jaarlijkse gebedsdag. Waarom is dat toch zo'n lastig vraagstuk? In een brief zegt de paus daarover, dat we de aarde niet langer als een geschenk, maar als privébezit ervaren. En privébezit, daarmee mag je doen wat je wilt, wat voor j'ouw belang het beste uitkomt. In de zeventiger jaren van de vorige eeuw is het ik-tijdperk ingezet, met sterke nadruk op de individualiteit en het eigenbelang van mensen. Langzamerhand zijn we ons daar weer wat aan het ontworstelen, maar je komt het nog op allerlei manieren tegen. In verband met het behoud van de schepping roept de paus op tot een 'ecologische bekering'. De lezingen van vandaag roepen ook op tot bekering. We gaan er straks wat meer van horen. Laten we nu om te beginnen ons hart tot God onze Vader richten en om Zijn ontferming

Eerste lezing: Jezus Sirach 3, 17-18.20.28-29

Mijn kind, als ge rijk zijt, blijf dan bescheiden, en gij zult meer geliefd worden dan iemand die geschenken uitdeelt. Hoe meer aanzien ge hebt, des te meer moet ge u vernederen; dan zult ge genade vinden bij God. Want groot is de macht van de Heer maar Hij wordt geëerd door de nederigen. Voor de kwaal van een hoogmoedige is er geen genezing, want het kwaad wortelt in zijn hart. Een verstandig mens overweegt gaarne spreuken, en de wijze droomt van een aandachtig gehoor.

Tweede lezing: Hebreëen 12, 18-19.22-24a

Uit de brief van de heilige apostel Paulus aan de Hebreëen.

Broeders en zusters, bedenkt waar gij staat: gij zijt niet genaderd zoals uw voorvaders bij de Sinai, tot een tastbare berg en een laaiend vuur, met duisternis, donderwolken en stormwind, waar de trompet klonk en een stem werd gehoord, en die haar hoorden smeekten dat zij niet langer zou spreken. Neen, gij zijt genaderd tot de berg Sion en de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem en de duizendtallen engelen, de feestelijke en plechtige vergadering van de eerstgeborenen die in de hemel zijn ingeschreven, gij zijt genaderd tot God, de rechter van allen, en de geesten der rechtvaardigen die de voleinding bereikt hebben, tot Jezus, de Middelaar van een nieuw verbond.

Evangelielezing: Lucas 14, 1.7-14

Toen Jezus op een sabbat het huis van een van de voornaamste Farizeeën binnenging om er de maaltijd te gebruiken, hielden zij Hem voortdurend in het oog. Daar Hij opmerkte hoe de genodigden de voornaamste plaatsen aan tafel uitzochten, hield Hij hun de volgende gelijkenis voor: "Wanneer gij door iemand op een bruiloft wordt genodigd, ga dan niet aanliggen op de voornaamste plaats. Het zou kunnen zijn dat er door uw gastheer iemand is uitgenodigd die voornamer is dan gij, en dat degene die u en hem genodigd heeft u komt zeggen: Sta uw plaats aan hem af. Dan zoudt ge vol schaamte de minste plaats moeten innemen. Maar wanneer ge ergens genodigd wordt, ga dan op de minste plaats aanliggen. Als degene die u heeft uitgenodigd dan komt, zal hij u zeggen: Vriend, ga wat hoger op. Zo zal u eer te beurt vallen in het oog van allen die met u aanliggen. Want al wie zichzelf verheft zal vernederd en wie zichzelf vernedert zal verheven worden".

En Jezus zei ook nog, nu tot zijn gastheer: "Wanneer gij een middag- of avondmaal geeft, nodig dan niet uw vrienden, broers en bloedverwanten uit en ook geen rijke burens. Het zou kunnen zijn dat zij op hun beurt u uitnodigen en dat gij het dus terugkrijgt. Maar als ge een gastmaal geeft, nodig dan armen, gebrekkigen, kreupelen en blinden uit. Gelukkig zult ge zijn omdat zij het u niet kunnen vergelden. Het zal u vergolden worden bij de opstanding van de rechtvaardigen".

Overweging

Kent u die Indiaanse parabel? Een Indiaanse grootvader vertelde zijn kleinzoon over zijn gevoelens: "ik voel me alsof er twee wolven vechten in mijn hart, één van de wolven is wraakzuchtig, boos en strijdlustig, de andere wolf is zachtaardig en begripvol". De kleinzoon vroeg: "welke wolf zal het gevecht winnen in uw hart?" De grootvader antwoordde: "de wolf die ik voed"....

Ik denk dat wij dit allemaal kunnen herkennen in onszelf: als we boos zijn om iets, en we gaan daar eens flink over dóór, zoeken allerlei redenen om die boosheid te rechtvaardigen, winden ons ondertussen steeds meer op, dan zal die boosheid groeien en groeien.....Maar als we proberen om ons echt in te leven in hoe het voor de ander is, dan zal ook dát het gewenste effect hebben, dan zal de boosheid zeker niet groeien, maar eerder het begrip en mededogen. Ik moest aan deze parabel denken bij het evangelie van vandaag: "wie zich verheft zal vernederd en wie zich vernederd zal verheven worden"...Het evangelie roept nl. onmiddellijk een woord, een begrip in me op, dat altijd actueel is. Dat woord is 'macht'.

Het is menselijk om macht te willen hebben, het geeft een gevoel van belangrijkheid, en je kunt er invloed door uitoefenen. Dat is niet altijd en per se verkeerd. Maar macht corrumpeert toch ook wel vaak. Vooral op seksueel gebied is daar de laatste jaren veel over te doen, binnen en buiten de kerk. Denk bv. ook aan

de Me Too-beweging, en wat die heeft losgemaakt. Maar niet alleen op seksueel gebied, in alle sectoren van onze samenleving speelt 'macht' een grote rol, vooral ook met geld. Weet u dat nog, dat je vroeger plaatsen kon kopen in de kerk, zodat je als je rijk was helemaal vooraan kon zitten, zodat iedereen dat kon zien, met soms zelfs je eigen naambordje op de bank...? Macht speelt ook een rol in het economische denken, wat heel de wereld in zijn greep heeft, en wat m.i. een grote rol speelt in het verkwanselen van onze aarde...denk alleen maar aan de nu zo actuele bosbranden in het Amazonegebied.....maar het voert te ver om daar nu uitvoerig op in te gaan. Ik wil terug naar het evangelie van vandaag.

Macht heeft nl. alles van doen met je verheffen, je boven de ander stellen, denken dat je een ander kunt en mag gebruiken voor je eigen welbehagen, je eigenbelang. Bij de evangelist Mattheus lezen we hoe Jezus hierop reageert, als de moeder van Jacobus en Johannes Hem vraagt of haar twee zonen naast hem mogen zitten in Zijn koninkrijk. Hij zegt dan: "Jullie weten dat heersers hun volken onderdrukken en dat hun leiders hun macht misbruiken. Zo zal het bij jullie niet mogen gaan. Wie van jullie de belangrijkste wil zijn, zal de anderen moeten dienen, en wie van jullie de eerste wil zijn, zal jullie dienaar moeten zijn, zoals de Mensenzoon niet gekomen is om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen"....

Ook is dit actueel nu in het Vaticaan, waar evengoed als in 'de wereld' toch ook veel om macht draait. En is paus Franciskus niet vanaf het allereerste begin op hartverwarmende wijze bezig om in het centrum van de macht van het Vaticaan ons diezelfde spiegel voor te houden als het evangelie van vandaag ? En pijnlijk om dan te zien, dat in de machtsregionen van het Vaticaan, o.a. de Congregatie voor de Geloofsleer, zacht gezegd niet altijd blij wordt gereageerd op wat deze paus probeert te veranderen. Ook buiten het Vaticaan leeft die kritiek, o.a. ook hier in Nederland, bij bv. kardinaal Eijk

Het evangelie van vandaag is dus van alle tijden. Het houdt ons een spiegel voor, en laat ons zien waar het echt om gaat, en hoe moeilijk dat soms voor ons is, om dat werkelijk waar te maken in ons leven: `wie zich verheft zal vernederd en wie zich vernederd zal verheven worden`.... Het is dus helaas nog steeds actueel, ook in onze ik-gerichte tijd, waarin het vaak draait om de glitter en de glamour, om het eigenbelang en het aanzien dat je geniet.. Maar het is zoals de indiaanse parabel zegt: het gaat er niet zozeer om, wat voor gevoelens we in ons hart ontdekken, die zijn er nu eenmaal vaak, dat is gewoon menselijk. Het gaat er om, welke gevoelens we vóeden, en doen groeien. Anselm Grün heeft een prachtig boekje geschreven 'de spiritualiteit van beneden'. Daarin laat hij zien wat 'nederigheid' eigenlijk betekent. Want ik vermoed, dat nederigheid een negatieve klank heeft, zeker in

onze tijd. Maar 'je vernederen', nederigheid... in het latijn is dat 'humilitas', daar zit het woordje 'humus' in wat aarde betekent. Eigenlijk wil nederigheid zeggen, dat we ons bewust zijn van onze aardsheid, humilitas is de moed om de waarheid omtrent onszelf, omtrent onze aardsheid, onze menselijkheid onder ogen te zien. En dat is belangrijk! Van Evagrius Ponticus, een woestijnvader, is de spreuk "als je God wilt leren kennen, leer dan jezelf kennen" En juist dáár, als we onszelf leren kennen, met ál onze hebbelijkheden en onhebbelijkheden, daar komen we ook de grens van onze mogelijkheden = onze ónmacht tegen, en precies onze onmacht is het scharnierpunt naar de overgave aan God. Precies in onze onmacht ligt de genade verborgen, en kunnen wij de werking van Gods H. Geest gaan ervaren, als we ons aan Hem durven toevertrouwen." Wie zich vernedert zal verheven worden" ...krijgt dit zo niet een heel ándere klank voor ons, als we er deze diepe betekenis van gaan verstaan? Ach, waarom vóeden we dan toch dat gevoel van 'macht' in ons, wat zulke verschrikkelijke wantoestanden teweeg brengt? Waarom voeden we dat gevoel van ónmacht niet wat meer, en het besef, dat wij, menselijk als wij zijn, geschapen zijn naar Gods beeld en gelijkenis. Mooier hoeft het niet te worden, toch? ... Ach lieve mensen, als we echt zouden beseffen dat onze onmacht ons in contact brengt met de genade, met de werking van de H Geest, zouden we dat gevoel van onmacht in ons hart dan niet wat meer voedsel geven, zodat precies dát gevoel sterker in ons wordt en groter groeit? Opdat God Zèlf in ons kan groeien? Dat het toch zo moge zijn. Amen.